

# برسی حدیث نزول رب العالمین

در این مقاله حدیث مشهور به نزول، مورد بررسی قرار داده می‌شود.

## احادیث

### ماه مبارک رمضان

ثَنَا أَيُّوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَزَّانُ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ عُبيدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أَنَيْسَةَ، عَنْ طَارِقِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَيُمْهَلُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ كُلِّ لَيْلَةٍ، حَتَّى إِذَا ذَهَبَ ثُلُثُ اللَّيْلِ الْأَوَّلُ، هَبَطَ إِلَى السَّمَاءِ، ثُمَّ قَالَ: هَلْ مِنْ سَائِلٍ يُعْطَى؟ هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ يُغْفَرُ لَهُ؟ هَلْ مِنْ تَائِبٍ يُتَابُ عَلَيْهِ؟

Indeed, every night, Allah the great gives time in the month of Ramadan. Then, when the first third of the night has passed, He descends to the sky, and then says: "Is there anyone asking so that he may be given? Is there anyone seeking forgiveness so that he may be forgiven? Is there anyone repenting so that his repentance may be accepted?"

همانا الله تعالی در ماه رمضان هر شب مهلت می‌دهد تا اینکه وقتی ثلث اول شب رفت، هیوط می‌کند به سوی آسمان سپس می‌گوید: آیا سائلی هست که اعطا شود؟ آیا استغفار کننده‌ای هست بخشیده شود؟ آیا توبه کننده‌ای هست که توبه برایش پذیرفته شود؟

- کتاب السنة لابن أبي عاصم - ابن أبي عاصم
- کتاب السنة لابن أبي عاصم ومعها ظلال الجنة للألباني - إسناده صحيح رجاله ثقات رجال الشيخين غير الوزان وهو أبو محمد الرقي وهو ثقة كما قال النسائي وغيره

## کل يوم

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُسْلِمَةَ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَأَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْأَعْرَبِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ۚ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: "يَنْزِلُ رَبُّنَا ۚ كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ، يَقُولُ: مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ؟ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ؟ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ؟".

پروردگارمان هر شب به سمت آسمان دنیا نازل می‌شود، حین اینکه ثلث دیگر شب باقی است می‌گوید: چه کسی مرا می‌خواند برایش استجابیت کنم؟ چه کسی از من می‌پرسد اعطاءش کنم؟ چه کسی طلب استغفار می‌کند برایش ببخشم؟

- كِتَابُ صَحِيحِ الْبُخَارِيِّ - بَابُ الدُّعَاءِ وَالصَّلَاةِ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ

همانطور که مشاهده می‌شود، در حدیث ابی هریره رضی الله عنه، ماه مبارک رمضان قید نشده، و ناقص است.

## شبها

### آیا الله همواره در آسمان دنیا است

همانطور که در حدیث ابن عباس رضی الله عنه به سند صحیح قید شد، نزول تنها مربوط به ماه رمضان است، و اگر برای تمام ایام بود، قید ماه رمضان بی‌معنی بود؛ لذا حدیث ابی هریره رضی الله عنه در این مسئله ناقص است، و مطابق حدیث ابن عباس رضوان الله علیه، نزول به آسمان دنیا تنها در ماه مبارک رمضان ثابت است.

لازمه نزول، اثبات علو است، و رب العالمین عالی می‌باشد، اما در پاسخ به اینکه آیا این با نزول تناقض دارد باید گفت: نزول برای تمام ایام نیست، و منحصر به ماه مبارک رمضان است، و خاص، قاعده عام را ابطال نمی‌کند، و باید دانست نزول و علو، از صفات فعلیه هستند، و نه صفات ذاتیه هرچند برخی به اشتباه با این مسئله مخالفت کرده‌اند.

### اقوال

فَإِذَا قَالَ قَائِلٌ: كَيْفَ لَا يُنَافِي هَذَا، أَنَا لَا أَتَصَوَّرُ أَنَّ شَيْئًا يَكُونُ عَالِيًا نَازِلًا أَبَدًا. قُلْنَا: تَبًّا لَكَ، أَنْتَ لَا تَتَصَوَّرُ هَذَا بِالنِّسْبَةِ لِلْمَخْلُوقِ، أَمَّا بِالنِّسْبَةِ لِلْخَالِقِ فَكُلُّ مَا أَخْبَرَ اللَّهُ بِهِ عَنْ نَفْسِهِ فَهُوَ حَقٌّ، حَقٌّ لَا يَتَنَاقَضُ وَلَيْسَ فِيهِ غَيْرُ مُمْكِنٍ أَبَدًا، إِذَا قُلْتَ: لَا يُمْكِنُ، مَعْنَاهُ أَنَّكَ لَنْ تَصْدُقَ أَخْبَارَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَّا إِذَا وَافَقَتْ هَوَاكَ وَإِلَّا فَلَا، وَلِهَذَا ضَلَّ مَنْ ضَلَّ مِنَ النَّاسِ فِي مِثْلِ هَذِهِ الْأُمُورِ حَيْثُ قَالُوا: هَذَا غَيْرُ مُمْكِنٍ، وَهَذَا غَيْرُ مُمْكِنٍ، وَبَنَوْا عَقِيدَتَهُمْ عَلَى أَهْوَائِهِمْ.

• کتاب تفسیر العثیمین: آل عمران – ابن عثیمین

با اینکه این پاسخ ابن عثیمین قابل درک است، اما حقیقتاً یک پاسخ علمی نیست، و اگر صفت علو به عنوان یک صفت ذاتی معرفی شود که سلف هیچ گاه چنین تقسیم بندی‌ای نکردند، نمی‌توانیم بگوییم هم‌زمان شیء‌ای هم عالی و هم نازل باشد، و این یک تناقض است؛ لذا پاسخ ساده است؛ علو، وابسته به اراده الهی است، و یک صفت ذاتی نیست همانطور که نزول یک صفت ذاتیه نیست، و به اراده رب العالمین در ماه مبارک رمضان محقق می‌شود.

Updated At:

2026-06-25 19:11:52

username:

x4748@tridectet.ir

### Related posts

- آیا امام مالک صفت نزول را تاویل کرد
- نزول یوم جمعه نزد شیعیان اثنی عشری
- قاعده اسم تفضیل و صفات عالی در زبان عربی
- آیا ظل از صفات الله است
- آیا مکر و کید از صفات الله است